

P R O Æ M I U M.

I. **P**roprium Theologiæ munus est, *Fidei Theologiae Catholicae dogmata, & morum præcepta, munus.* exponere.

II. Hæc partim *Fidei*, partim *morum* præcepta, dum rudi duntaxat stylo, sine argumentorum, & disputationis apparatu proponuntur, *Catechesis* dicitur; quæ plebis, & rudium *Theologia* vocari potest.

III. Quoniam verò Pastoris, & Doctoris animatum partes non sunt, scire duntaxat, quid credere, & facere Catholicum oporteat; verum etiam (ut Magister Sententiarum ex S. Augustino Lib. 14. de Trinit. Cap. 1. tradit) *scire, quemadmodum Fides Catholica & piis opituletur, & adversus impios defendatur*: Propterea, ut idonei in Scholis Theologicis formentur Pastores animarum, & Doctores, dogmata in illis, morumque præcepta, non modò exponi simpliciter, sed stabiliri etiam solidâ methodo, atque adversus aliter sentientium objecta communiri solent.

IV. Ex utilitate ergo in Scholis hæc methodo exponendi, probandi, oppugnandi, ac defendendi *Dogmata*, veritatesque cum eis connexas, natum est *Theologiae Scholasticæ* nomen, tantò venerabilius, quantò est in Ecclesia antiquius, relatis multis de profana Heterodoxorum novitate victoriis clarius, quantòque rerum in Ecclesia novarum studiosis semper fuit exosius.

Unde Theologia nomen Scholastica for-
tita sit.

*Quid sit
Methodus
scholasti-
ca.*

V. Methodus autem ista Scholastica est hujuscemodi. (1) Præmittuntur definitiones, partim rerum, partim verborum, quavis in controversia occurrentium. Non magnopere tamen laborat Theologus; utrum definitiones ad severitatem regularum Logicarum exactæ sint, nec ne, modò sat claram nobis rerum ideam exhibeant. Si quæ verò in Patribus, aut Conciliis, aut ipsis etiam in Scripturis, definitiones reperiantur, has præferat aliis, privato ingenio excogitatis. (2) Sequuntur, ubi opus, divisiones, non tamen facilè, nec nimium à Theologo multiplicandæ. (3) Proponitur præsentis controversiæ status: cujus initium, progressus, exitus, aut quò hodie in loco sit, eruditionis causâ explicatur nonnunquam ex Historia. (4) Certa, vel ab utraque litigantium parte concessa, separantur à controversiis. Ubi logomachia, sive inanes de sola voce contentiones (si quæ fortè in disceptatione occurrent) exponendæ, atque in ipso disputationis aditu præcludendæ. (5) Propositio defendenda statuitur, explicatur, quatenus necesse est, probatur ex Locis Theologicis per accuratam, & severam Dialecticam. (6) Argumenta opposita eadem Dialectices severitate discutiuntur, ac dissolvuntur: quod non erit, si rectè disposita, ac stabilita fuerint præcedentia, difficile. Denique (7) subnectuntur, si quæ occurrunt, utilia ex prioribus consequentia. Quin & indicatur nexus, quò præsens quæstio colligata est cum quæstionibus aliis, ostenso, si quò lateat, veneno, vel periculo, sub opinione ad speciem innocente.

*Hinc vis,
& utilitas.*

VI. Adornata in hunc modum methodus, uti est ad intellectum unì, quæ agitur, rei affigendum, intra præsentis, ne aliò evagetur, controversiæ terminos coërendum, pleniùsque convincendum, aptissima; ad præcludenda vana effugia, ad evitandos sophismatum, &

para-

paralogismorum laqueos, ad logomachias præseandas, aliâque humanæ mentis ludibria cum cavenda, tum redarguenda, efficacissima: ita à tot sæculis salubriter inventa, ab omnibus Ecclesiæ Catholicæ scholis adoptata, ac constanter hactenus retenta fuit, velut *medium exponendi veri* opportunissimum. Cavebitur tamen, ne in eam irreparent nonnullorum sequioris ævi scholasticorum obscuriores distinctiunculæ, & verborum formulæ leviculæ, studio omnium gravissimo, & facerrimo minus dignæ; quas delictiores hujus ætatis aures non ferunt, quæque disciplinam, per se pulcherrimam, exponunt, obrectatorum deridiculo.

VII. Stylus itaque erit Disciplinæ augustissimæ majestate dignus: non verbosior ille quidem, & conquisitis curâ nimia coloribus superbiens; sed simplex, brevis, concisus, tersus, clarus, & apertus; nec barbarus, nec solocifinis aspersus, sed latinus, castigatus, & purus. Religioni tamen non erit, quò minus usurpentur voces jam pridem civitate Theologicâ donatæ, licet aureo linguæ Romanæ sæculo vel ignotæ, vel alio in significato usurpatæ: veluti *Essentia, Subsistentia, Hypostasis, Incarnatio, Transsubstantiatio, Sacramentum*, aliæque id genus.

VIII. In materiæ autem, sive quæstionum pertractandarum delectu duo observabuntur. Primò, cum proprium, ac præcipuum Doctoris Theologi munus sit docere *Dogmaticam*. Id est: *Quid velut à Deo revelatum Ecclesia Catholica omnibus sæculis crediderit; quidque ex revelatis per Dialecticam conclusionem porro consequatur? Quid item jure, sive naturali, sive divino, sive humano, faciendum, omittendumque sit?* non infumet is potissimum laborem in ventilandis quæstionibus adiaphoris, ac inter Catholicos Doctores impunè disputatis. *Quàm ridiculum est*, inquit Melchior Canus *Loc. Theol. Lib. XII.*

Cap.

Quis retinendus in methodo Scholastica stylus.

Quis materiæ Theologicarum delectus habendus.

Cap. 5. *nervos omnes corporis, & animi intendere in ea questione solvenda, cujus inscientia nihil periculi habet, error nihil habet criminis?* Sed maxima, & potissima lubricationum pars tribuetur questionibus verè dogmaticis. Ex cæteris ex solæ retinebuntur, in quibus erit animorum, ingeniorumque exercitatio quadam, non modò acuminis plena, sed etiam ad Theologiam scholæ valde utilis. Verùm Problemata hæc ponentur peculiari in classe, extra veritatum dogmaticarum chorum, ac veluti lecta quædam bellaria mensæ inter dona secundæ inferentur. Cæterùm in eruendis conclusionibus verè Theologicis ex principiis revelatis, aut præceptis generalioribus, uberrima, atque utilissima dubiorum seges succrescet; in quibus exercitare se possint abundè feliciora ingenia. Neque enim omnia, à primis præsertim principiis remotiora, sunt ocysita in propatulo, ut nullo ad ea pervestiganda ingeniorum labore opus sit.

*Deligenda
questio-
nes maxi-
mè neces-
saria, &
utiles*

*Eæque so-
lidè per-
tractanda.*

IX. Quo in genere quamvis non omnino vituperandus quorundam hujus ætatis Theologorum conatus, qui Theologiam ad genuinæ *Dogmaticæ* normam redigere ex aliquo tempore aggressi sunt; in eorum tamen nonnullis hæc videntur jure desiderari; *Primò*, quòd non satis defæcatâ crisi fecerint questionum necessariorum, & utilium delectum. Exterminarunt quasdam, quas non inutile fuisset retineri: quasdam invexêre, quas facile pateretur *Respublica Christiana* præteriri. Inutiles quasdam commutarunt cum æquè inutilibus. *Secundò*, & maximè, quòd leviculæ, & enerves sint multæ nonnullorum argumentationes, & *AA.* acquiescant probatiunculis, intellectum non satis convincentibus. Hoc ergo optimi Theologi negotium; *ut & fiat questionum non nisi utilium delectus; & hæc pertractentur solidè, & efficaciter.*

X. Alterum, in materiarum delectu observandum, hoc occurrit: non posse requiri, ut quadriennii, quod cursui Theologico passim tribui solet, spatio omnes omnino quæstiones dogmaticæ, aliæque utiles, quæ in Theologis typo impressis reperiantur hinc illinc, ventilentur, ita, ut post annos quatuor auditores sciant omnia; nec quidquam eis è schola egressis, superfit amplius discendum. Non est hic quadriennii unius labor. Nec ipsimet, qui hæc conscripsere, didicerunt illa tantillo tempore, sed improbo multorum annorum studio.

Non omnia possunt disci quadriennii unius cursu.

XI. Cum ergo quæstiones aliæ Theologicæ vel contineant generalia quædam principia; vel difficiliore sint, magisque reconditæ, quàm quæ matre proprio, ac finè magistri ductu intelligi à quolibet possint; aliæ verò sint minores, ac faciliores, quas generalibus, magisque famosis principiis imbutus quisque assequi per semetipsum ex librorum honorum lectione possit: propterea majores quidem illas, magisque intellectu arduas, conveniet diligenter pertractari in scholis. In minoribus verò satis erit, discipulos ad Auctores probæ fidei, suo tempore perlegendos, remittere. Multæ etiam parvæ controversiæ occurrent, ac breviter expedientur in SS. Scripturarum explicatione.

Sed ferè tantum generaliora, & difficiliora.

XII. Fons, ex quo haurienda Fidei dogmata, est *Verbum DEI, tam scriptum, quàm traditum.* Hoc postremum subministrant nobis, ac quasi per manus tradunt Patres, ac Doctores, motis quæstionibus coævi; Conciliorum Ecclesiasticorum Decreta, & Canones; Pontificum summorum oracula. Horum sententias ponit *Theologia dogmatica*, Scripturæ ac Patrum verbis potius loquens, quàm suis. Quare ab aliis vulgò *Positiva* nuncupatur: quia planâ facilitate ponit, ac monstrat, quæ Dei tradita semper creditum, tanquam *Verbo DEI vel descriptum, vel sum subministrans*

Theologia dogmatica haurienda ex Verbo DEI scripto, & tradito.

Verbum sum subministrans

Ss. Patres, Concilia, Pontificum oracula: traditum; quid ab hominibus privatis contra innovatum. In quo est summum Religionis puræ, & castæ, peregrinorum dogmatum maculâ nullâ aut rugâ vitiatæ, præsidium; quo solo posterorum omnium Fides nititur.

Nec non Historia Ecclesiastica. XIII. Lucem Dogmatico Theologo præferet Historia Ecclesiastica; sine quâ cæcutiet, quantumvis sibi videatur illuminatissimus. Quare thesin dogmaticam præcedet semper historica fidelis narratio, ex coævis, & probæ fidei scriptoribus deprompta, ut jam supra est monitum §. V.

Cautela circa usum Historiarum. XIV. Catholicici tamen Theologi Dogmatici erit, ut & evitet ipse religiosissimè, & in adversariis gravissimè perstringat abusus; qui à multis hujus ævi scriptoribus hocce in negotio committuntur. Nam

(1) Facta historica non narrant satis fideliter, sed vel ex coævis quidem, sublestæ tamen fidei, scriptoribus, vel ex corrupta à sequioris ævi hominibus Historia.

(2) Facta, per vim, injuriam, aut aliàs perperam gesta, pertrahunt ad probandum Jus: cum in materia Dogmatica non tam, *quid factum*, quàm, *quo jure factum sit*, ponderari oporteat.

Cautela in allegatione textuum. XV. Neque minus peccari contingit in allegandis textibus:

(1) Quippe Verba S. Scripturæ, Ss. Patrum, Conciliorum, Pontificum, Authorum classicorum, aliis omninò de rebus loquentia, aliam, & suam in rem, sæpè detorquent, arreptâ nonnunquam vocis unius significatione ambiguâ, quæ cum vocibus in controversia mota occurrentibus affinitatem quidem aliquam habeat, longè alium verò ipso in fonte sensum præ se ferat.

(2) Verba sæpè, aut sententias mutilant: quæ, si corpori, à quo avulsa fuère, restitueris, sensum valde diversum reperias.

(3) Quæ suæ causæ palam vident adversari, callidè suppressunt.

(4) Ipsum orationis contextum non rarò corrumpunt, & vitiant.

(5) Orationem dum alio ex idiomate in aliud transferunt, non interpretantur eam fideliter; sed alienum in sensum detorquent, addentes de suo, aut auferentes ex textu originario aliquid.

(6) Asperfas à semet textui glossulas, pro Scripturæ, Patrum, Conciliorum &c. sententiis venditant.

(7) Sententias nonnunquam in medium proferunt, quæ nihil prorsus præsentem ad rem faciant. Imò prolixas aliquando Ss. Patrum sententias, ac locos quosdam communes, ad lectoris nauseam recitant: quos si perlegeris, nescias, pro eisne, an contra illos, militent: vide à que nonnunquam, ab ambabus partibus, maximè inter se dissidentibus, ejusdem proferri textus clypeum, quo se tueri contendant.

(8) Ex locis quibusdam obscurioribus moliuntur eruere alienam planè à S. Scriptoris mente explicationem locorum aliorum clarorum, causæ suæ apertè adversantium. Clarorum non ex obscuris, sed obscurorum potiùs ex claris, repetenda explicatio.

Has, similèsvè artes imitatus qui fuerit; nã is prodiderit potiùs rei Catholicæ arcem, quàm defenderit. Eas verò qui in adversariis severè notaverit, nullo de his negotio triumphabit. Ut notet eas autem, fontes ipsos non alienis, sed suis met oculis inspiciet; observabit sedulo, quis, contra quos, quibus temporum conditionibus, quâ occasione, scripserit? Caput, vel sermonem perlustrabit totum; antecedentia comparabit consequentibus, ut manifestior appareat veritas.

*Theologia
Dogmati-
ca finis.*

XVI. Dogmaticæ Theologiæ finis præcipuus est, confirmatis Fidei Catholicæ dogmatibus, convellere oppositas illis hæreses. Harum aliz grassantur etiamnum hodie; exque recensendæ fideliter, & prolixè, quantum satis, fortissimèque debellandæ. Sufficiet autem Theologo dogmatico è scholæ cathedra recensere hæreses, prout traditæ primitus fuere ab ipsismet earum authoribus, atque hodie inter eorum sequaces defenduntur communiùs. Nam recensere, quid circa articulum Fidei quemlibet privati illorum doctores quique sentiant, foret infiniti laboris, nec ferè possibile: cum, quot apud eos sunt homines, totidem penè sint sententiæ. Si quis cum aliquo singulari scriptore in certamen singulare aliquando descenderit; tum erit Antagonistæ hujus sui mens fideliter exponenda.

XVII. Aliæ hæreses antiquæ sunt, quæ hodie serpunt non nisi clanculum, sine cœtu, auctoritate publicâ tolerato, veluti Ariana, & Macedoniana. Hæ similiter profligabuntur, brevius tamen; satis enim erit nôsse historicè argumenta potissima Patrum Catholicorum, & responsiones adversus hæreticorum versutias.

XVIII. Aliæ demum hæreses veterum usque adeò fuerunt stolidæ, obscenæ, atque absurdæ; ut nemo eas posthac resuscitare ausus fuerit. Harum mephitim movere multis denuò in tanta rerum discendarum mole non vacat. Satis erit, breviter eas referri, & perstringi.

*Impugnande suis
locis hæreses.*

XIX. Quemadmodum verò nullus est in Theologiâ Tractatus; in quo non occurrant, pro dolor, impugnandæ hæreses: ità ad materias dogmaticas singulas indicabuntur illæ suo loco, unà cum Patribus, aut Theologis clarioribus, qui eas præcipuè impugnarunt; & Conciliis, quæ eas condemnarunt.

XX. Cùm in omni pariter Theologiæ parte occurrant propositiones, à Summis Pontificibus, aut Conciliis damnatæ; suis singulæ locis inferentur. Ubi duce historiâ literariâ damnatæ cujuslibet propositionis author ostendatur, exponetur genuina ejus mens, proferentur causæ, quæ ad eas proscribendas moverint, aut ex stabilitis antea dogmatibus demonstrabitur, quàm merito perculsæ anathemate fuerint à summis Pontificibus, aut Conciliis, præsertim Tridentino; quorum auctoritatem modis omnibus elevare student hodierni A catholici. Denique Propositio, damnatæ contradicens, dilucidè exponetur.

Ac proferenda propositiones damnatæ.

XXI. Quoties Professor Theologiæ dogmaticæ, & scholasticæ incidet in materias ad morum præcepta pertinentes, solida jacet pro Theologia morali fundamenta; cujus Professor difficiliora & magis recondita disciplinæ morum principia postulat; obvia & faciliora paucis probat, in hoc potissimum occupatus, ut partim per generaliora principia, partim per applicata ad hæc exempla, & casus practicos, Auditorum suorum judicium, & prudentiam ad rectè administrandum Pœnitentiæ forum, animasque dexterè regendas, instituat. Quapropter multæ materiæ, à Theologis dogmaticis aliàs traditæ, hic omittuntur, & reservantur Theologiæ morali.

Theologi dogmatici officium in moralibus.

XXII. Sicut theses, ita quoque antitheses, palmaria fundamenta dictabuntur *in formâ Sylogisticâ*, in eademque resolventur, digito in fallacias intento: Minuta, & imbecilliora Objecta vel ore tenus subjungentur, vel sagaci judicio Studentium committentur; ne in solvendis objectionibus nimium diffluat hora. Solutiones autem sint candidæ, claræ, sine captione, ac vexâ. Si suppetat S. alicujus Patris textus pertinens, eodem robore eas eruditum erit, & ad persuadendum utile.

Ejusdem partes circa objectiones.

*Theologia
dogmatica
esse & ipsa
debet Scho-
lastica.*

XXIII. Ex his liquet, Theologiam *Dogmaticam* non debere videri aliam à *Scholastica*, ut perperam sibi forte persuadent quidam. Sed potius Theologia eadem & *Dogmatica* erit & *Scholastica*: *Dogmatica* quidem à materiis dogmaticis, in quibus versatur (§. VIII.) potissimum, *Scholastica* verò à methodo (§. V.) scholastica.

*Ejus utili-
tas,*

XXIV. Ex Theologiæ hujus *Dogmaticæ & Scholasticæ* studio is fructus speratur, ut per Trevirensē Provinciam in utroque Clero, tam sæculari, quàm regulari, brevè omineant viri Theologi verè eruditi, & graves, ac proinde veri & solidi Doctores, ac Pastores gregis Catholici: quales describit, & desiderat Eminent. Cardinalis Gotti *Theolog. Scholastico-dogmaticæ Tom. 1. Tract. 1. Isagogico q. 1. dub. 3. n. XII.* ubi ita loquitur: *Oportet enim Theologum, sicut & Episcopum, non solum amplecti eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, sed etiam eos, qui contradicunt, arguere. Tit. 1. v. 9. ... Et paratum esse ad satisfaciendum omni possenti rationem de ea, quæ in nobis est, spe 1. Pet. 3. v. 15. Denique ex Sap. 8. debet scire versutias sermonum, & dissolutiones argumentorum.* Ita ille, subjungens, hæc omnia præstari à sola Theologia Positiva haud posse, ac Theologum Positivum, scholasticam penitus destitutum, esse velut militem armis instructum, sed arte carentem, & dexteritate ea pertractandi. Confer egregiè pro Scholasticam certantem Annatum *in Apparatu methodico ad theolog. posit. lib. 1. art. 2. & 3.*

*Æcono-
mia.*

XXV. Tota autem Theologia *Dogmatica* octo in partes, sive Tractatus distribuetur,

1. De DEO Uno, ac Trino.
2. De Angelis, Beatitudine, & Actibus humanis.

3. De

3. De Peccatis, Gratia, & Merito.
4. De Virtutibus in genere, & Fide, Spe, & Charitate, in specie.
5. De Virtutibus Cardinalibus, ac præcipuè de Justitia.
6. De Verbi Divini Incarnatione.
7. De Sacramentis in genere, & tribus primis in specie.
8. De Sacramento Pœnitentiæ, & tribus reliquis.

Hic octo Tractatus tradentur quadriennii curriculo integri per duos Professores, quorum alter incipiat à primo, alter à quinto Tractatu.

XXV. Singulæ autem materiæ in Tractatibus sic ordinabuntur, ut primo loco exponantur, & stabiliantur dogmata, 2do confutentur oppositi dogmatis errores, & hæreses; 3tio referantur (§. XX.) propositiones damnatæ; 4to pertractentur lectiora quædam, & utiliora problemata, seu liberæ scholarum concertationes, aut quæstiones, interdum & quæstiunculæ, super ejusmodi videlicet materiis, quas tangere quidem expedit, fusiùs tamen ventilare omnes angustia curriculum annalis non finit: ita quippe abundant certi tractatus, ut omnia æquali morâ tradere sit impossibile.